

Diarienummer: M2016/02191/Nm

Miljödepartementet

103 33 Stockholm

m.registrator@regeringskansliet.se

Remiss av Havs- och vattenmyndighetens rapport Tydligare regler för små avloppsanläggningar med tillhörande konsekvensanalys

(Diarienummer: M2016/02191/Nm)

Yttrande

Våra förslag

Tillsynsvägledningen ska endast tillåta kretsloppsanpassade små avlopp.

Regeringen/Riksdagen sätter ett mål för total omställning till kretsloppsanpassade små avlopp till år 2030.

Regeringen/Riksdagen ger möjlighet för den enskilde att söka ett kretsloppsbidrag för omställning av sitt enskilda avlopp till ett kretsloppsanpassat avlopp med 20 000 kr.

Sammanfattning

För en långsiktigt hållbar hantering av de enskilda avloppen finns det bara en bra lösning. Att alla små avlopp kretsloppsanpassas! Att toalettavfallet källsorteras och att näringsämnen återbrukas! Utsläppen från de enskilda avloppen sker i form av fosfatfosfor, vilket driver på algblomningen och övergödningen av våra sjöar. De tekniska reningstekniker som finns på marknaden fungerar i många fall dåligt (svårskötta) eller har en begränsad livslängd och ger den enskilde en falsk trygghet om att deras närbelägna vattenmiljö skyddas. För att nå målen med god status i våra sjöar och vattendrag, enligt vattendirektivet, måste det råda noll-utsläpp av näringsämnen från de enskilda avloppen.

12a § måste skrivas om och endast tillåta kretsloppsanpassade avloppslösningar. 13 § kräver en enormt tung och byråkratisk tillsynsorganisation som marginellt kommer att göra vattenmiljön bättre. Istället kommer den att kosta samhället och individen stora summor årligen.

Motiveringar

Nyköpingsåarnas Vattenvårdsförbund (NVVF) har i flera år jobbat med att få till stånd åtgärder för att förbättra vattenkvaliteten och statusen i våra sjöar och vattendrag. Vi jobbar för alla de människor som på ett eller annat sätt är beroende eller påverkar sin närmsta sjö/vattendrag.

Befintliga reningstekniker för enskilda avlopp

Det finns en uppsjö av olika mer eller mindre bra tekniker för rening av avloppsvatten. De allra flesta är dock av det mindre bra sättet. Markbäddar har en begränsad livslängd, vilket är allmänt känt, efter ca 10 år fungerar inte reningen av fosfor, för kväve är reningen minimal redan från början. Minireningsverken, som det finns många modeller av, kan fungera. Men det förutsätter att anläggningen sköts mycket noggrant. Vid de uppföljningar, som flera kommunala miljökontor gjort av skötsel och underhåll av minireningsverk, har visat att de allra flesta minireningsverken inte fungerar i praktiken. I bästa fall kan de fungera, men i sämsta fall inte alls. Då fungerar de möjligtvis som en enkammarbrunn för slam och allt går vidare orenat (inkl bakterier) till närmaste recipient. Den enskilde invaggas i en falsk trygghet att den köpt en fungerande anläggning, men istället blir det en förlust både för köparen och miljön. En "loose-loose"-situation.

Fosfor och fosfatfosfor

Den fosforfraktion som vi människor ger ifrån oss genom främst urin och till viss del bajs är som fosfatfosfor. Fosfor som fosfatfosfor är det fosfor som alla växter tar upp som sin basala näringskälla. I våra vatten är algerna de minsta växterna och även de använder fosfatfosfor som sin baskälla för fosforning. Utsläpp av fosfatfosfor ökar algblomningen och övergödningen. Den mänskliga urinen har en perfekt sammansättning av näringsämnen för växter om man använder det som gödningsmedel. Problemen med algblomningarna på sommaren i våra sjöar beror med andra ord på tillgången på fosfatfosfor. Att minska tillförseln av fosfatfosfor måste därför prioriteras. I jämförelse med jordbruket, som står för de största mängderna fosfor som belastar våra sjöar, så är det till största delen av partikelbunden fosfor, dvs fosfor bunden till lerpartiklar, som inte algerna kan tillgodogöra sig och nyttja som näringskälla. I bilden nedan framtagen av Vattenmyndigheten i Norra Östersjöns vattendistrikt visas ett exempel på belastningen av fosfor från olika källor under året och under växtsäsongen (den varma årstiden, i ett avrinningsområde). Under den varma delen av året är de enskilda avloppen den största källan av fosfatfosfor i Örsundaån. På årsbasis är jordbruket den största källan, men dels är det till övervägande del som partikelbunden fosfor och belastningen sker under senhöst, vinter och vår. Nyköpingsåarnas vattenvårdsförbund har en mycket intensiv provtagning och våra mätningar bekräftar att årsbelastningen av fosfor från jordbruket är liknande i våra avrinningsområden.

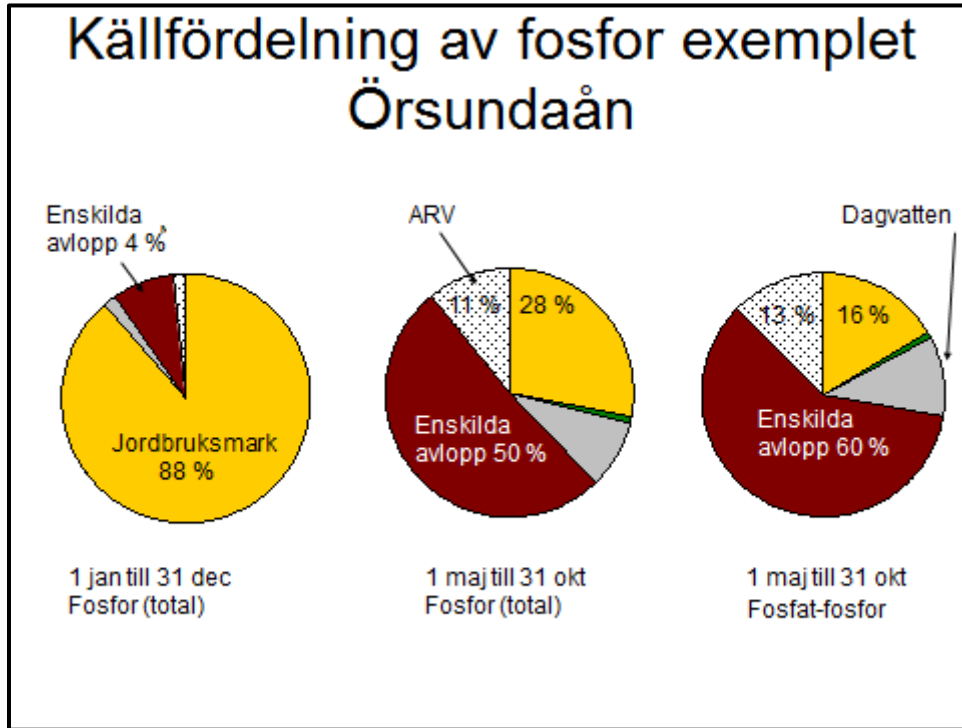

Bild. Belastningen av fosfor från olika källor till Örsundaån i Västmanlands län. (ARV: kommunala avloppsreningsverk) Källa: Vattenmyndigheten i Norra östersjön

Historik

Vattentoaletter (WC) började installeras mer och mer i våra städer från 50-talet och framåt, avloppen från städerna gick i princip orenade ut till våra sjöar och vattendrag och gav upphov till väldeliga övergödningssproblem och problem med utsläpp av bakterier till recipienterna. Riksdagen beslutade att alla kommuner skulle bygga ut kommunala avloppsreningsverk för att åtgärda problemet. Frikostiga bidrag gavs och det gav en mycket snabb effekt på belastningen av sjöarna som fort blev bättre. Det här är den enskilda miljöåtgärd för skyddet av våra sjöar och vattendrag som gett absolut största positiva effekt för att minska belastningen av näringsämnen i Sverige.

De enskilda avloppen som fanns på landet tog man inte "tag i" på samma sätt. De fick i efterhand, under de kommande årtiondena, krav från dåvarande hälsovårdsnämnden att åtgärda bristfälliga avlopp. Den vanligaste lösningen var markbäddar. Att tillsyna enskilda avlopp är ett mycket tidskrävande och personalintensivt jobb, vilket inneburit att det tagit lång tid att få till stånd åtgärder på de enskilda avloppen. Uppföljningen har då också tagit mycket lång tid, vilket inneburit att markbäddar legat kvar i många fall över 30 år, med en obefintlig rening i minst 20 år. Minireningsverkens införande har vid efterföljande uppföljningar från miljönämnderna visat sig inte fungera på grund av främst undermålig skötsel av anläggningarna och brist på kunskap om anläggningen. I princip krävs det en mycket intresserad person för att få minireningsverken att

fungera. Den "vanlige Svensson" har inte intresset, kunskapen och tiden för att få ett minireningsverk att fungera i praktiken.

NVVF anser att de enskilda avloppen ska kretsloppsanpassas med källsorterande system. Det enda långsiktigt hållbara sättet att ta hand om våra enskilda avlopp är att alla små avlopp kretsloppsanpassas.

Kretslopp och källsortering

För att minimera belastningen av främst fosfatfosfor till våra vatten och för att på det viset nå målen med god status i våra sjöar och vattendrag enligt vattendirektivet, måste utsläppen från de enskilda avloppen upphöra. Det enklaste sättet är att alla avlopp som godkänns är kretsloppsanpassade och att urin och bajs därmed källsorteras.

Det finns olika tekniker för att kretsloppsanpassa avloppen: WC med vakuumpolett till slutna tank, urinseparering, multrum, utedass mm. NVVF förordar väl egentligen inte någon av dessa system, men för "vanlige Svensson" måste systemet vara robust och enkelt att hantera. Vakuumpolett till slutna tank är det system som är minst "krångligt" och som kräver minst hantering för den enskilde och fungerar bäst för de flesta. Har man eget intresse för att återta näring på sin egen fastighet är nog urinseparering ett alternativ som passar bättre.

NVVF jobbar just nu tätt tillsammans med flera kommuner (Katrineholm, Flen och Vingåker) för att ställa om tillsynen och kraven till kretsloppsanpassade enskilda avlopp i ett projekt. I det här projektet har vi också ett mycket tätt samarbete med LRF (regionalt och lokalt) för att tillförsäkra att det finns sätt att hand om avfallet för spridning på åkermark. För att få projektet att löpa på bra är det dock viktigt att kommande tillsynsvägledning inte "sätter käppar i hjulen" för arbetet genom att tillåta icke kretsloppsanpassade alternativ.

Egentligen handlar det här om en omställning som borde gjorts för länge sedan. Riksdagen har satt upp mål för en fossilfri fordonsflotta till år 2030. Analogt med det borde vi även ha mål för nollutsläpp av fosfatfosfor från enskilda avlopp och att alla är kretsloppsanpassade till år 2030. För att snabba på, stimulera och stödja omställningen till kretslopp bör ett bidrag på 20 000 kr införas för den enskilde (stödet till de kommunala avloppsreningsverken, tidigt 1970-tal, var mycket effektivt).

Några påpekanden om förslaget

12a§

NVVF tycker att paragrafen är bra. Noll-utsläpp av näringsämnen och bakterier är mycket bra. Vi anser dock att det blir problematiskt för kommunerna att peka ut de känsliga områdena. Dels tar det lång tid att göra det (rent praktiskt) och dels blir gränsdragningen omständlig och besvärlig. Dels är risken stor att det kan upplevas orättvist mellan olika fastighetsägare i en och samma kommun om

kraven är olika. Det vore mycket enklare och enligt vår mening mycket smidigare att använda samma avgränsningar som i nitratdirektivet. Dvs för alla avlopp i en kommun gäller noll-utsläpp.

Nästan alla våra sjöar i NVVF:s avrinningsområden uppnår inte god status enligt vattendirektivet. För att göra det enkelt för både tillsynsmyndigheten och för den enskilde skulle det underlätta om reglerna är lika överallt i en kommun. Man kan ha olika åsikter om att ens eget avlopp inte har en påverkan på omgivningen, men begreppet "många bäckar små" tycker vi belyser tydligt att alla avlopp har en påverkan. Att ge sig in i en diskussion eller utredning om varje avlopps påverkan är fruktlöst och enormt kostnadskrävande (slöseri med resurser). Alla ska omfattas av noll-utsläpp. Jämför vi med de avlopp som finns inom ett verksamhetsområde där ABVA gäller i en stad eller större samhälle, finns ingen möjlighet till undantag från att koppla på sig på kommunens VA-system eller inte. Parallellt ska det då inte heller finnas undantag för total omställning till kretsloppsanpassade avlopp!

13§

Den här paragrafen förutsätter en enormt stor och tung tillsynsorganisation för att få anläggningarna och tillsynen att fungera hjälpligt. Kommunerna har idag inte särskilt mycket personal för tillsyn av de små avloppen. Det blir en dyr (för den enskilde, årlig tillsynsavgift och för samhället, tillsynspersonal) och tungrodd byråkratisk dålig lösning, som marginellt kommer att förbättra vattenmiljön. Ett kretsloppsanpassat avlopp kräver mycket mindre tillsyn och en minimal tillsynsavgift. Här blir det ännu tydligare att en kretsloppsanpassning av avloppen är mycket effektivare (inga utsläpp) och långsiktigt hållbarare (kräver minimal tillsyn av både den enskilde och tillsynsmyndigheten).

Våra förslag

Tillsynsvägledningen ska endast tillåta kretsloppsanpassade små avlopp.

Regeringen/Riksdagen sätter ett mål för total omställning till kretsloppsanpassade små avlopp till år 2030.

Regeringen/Riksdagen ger möjlighet för den enskilde att söka ett kretsloppsbidrag för omställning av sitt enskilda avlopp till ett kretsloppsanpassat avlopp med 20 000 kr.

Nyköpingsåarnas Vattenvårdsförbund

På styrelsens uppdrag

Jerry Persson
Vattenrådgivare